

ART

MANOLO GARCÍA

ANTONI RIBAS TUR
 BARCELONA

Victoria Combalia Dexeus (Barcelona, 1952) és una de les deganes de la crítica d'art a Catalunya i Espanya. Filla de dues famílies barcelonines emblemàtiques, ara repassa algunes de les seves etapes fonamentals vitalment i professionalment al llibre de memòries *Ver para vivir* (Tusquets): la formació, el pas per la Casa Fullà i el Centre d'Art Tecla Sala i el seu pes com a experta en institucions com l'Ajuntament de Barcelona i la Fundació Joan Miró.

Recorda que Antonio Saura li va regalar una obra després de retallar-li sense permís un text per a un catàleg, i el descobriment d'Eulàlia Valldosera. Hi ha artistes que se l'estimen i uns altres que la temen. ¿Saps que als anys 80 em deien Victoria Plusvalía? És molt divertit. M'ho deien perquè creien que, si jo escrivia sobre un artista, la seva cotització pujava un 30%. Però també era temuda perquè aspirava a fer una crítica d'art diferent, una mica com els anglesos o els francesos, que diuen la veritat del que pensen. I a Espanya això era bastant estrany. En algun moment m'havia ficat amb algun artista dient que no era tan bo com deien, o que era massa fàcil, per això era temuda. Ara soc molt més moderada, però quan tenia trenta o quaranta anys em semblava que era el que s'havia de fer per canviar el panorama de la crítica d'art a Espanya, que, d'altra banda, era molt més interessant que

Victoria Combalia

CRÍTICA D'ART, PUBLICA EL LLIBRE DE MEMÒRIES 'VER PARA VIVIR'

“Les exposicions immersives desvirtuen la visió correcta d'una obra d'art”

el d'ara. Els crítics de Madrid feien una cosa molt abarrocada, molt literària. Els de Barcelona eren més continguts, i jo personalment era molt d'esquerres i estava molt influenciada pel marxisme. I llavors hi havia polèmiques, com les que vaig tenir amb Juan Manuel Bonet i amb Joan de Sagarra. Ara no veig polèmiques.

Ferran Mascarell li va dir que no l'havien triat com a directora del Macba perquè els artistes no "acostumen a triar una persona tan crítica i independent". M'agradaria preguntar-li hi ara a Mascarell: el vaig intentar localitzar fa uns dies, però ha canviat de telèfon. Aleshores em va dir que no hi ha-

“En les arts plàstiques no podem comparar-nos amb Madrid”

via unanimitat entre els artistes. Per què? Perquè jo era massa radical i devien pensar que si no m'agradaven o no havia parlat bé d'ells no em voldrien com a directora. Això és el que em deia Mascarell. No sé fins a quin punt és veritat o no, però en realitat també crec que no només devien ser els artistes, sinó que jo devia ser una persona polèmica en aquella època.

Al Macba sovint se li ha retret que no té prou cura dels artistes d'aquí. Creu que això està canviant? Crec que la directora actual, Elvira Dyangani Ose, ha millorat molt com està exposada la col·lecció. Hafet una tria molt més poètica i més variada, mentre que abans tot era postconcep-

tual i art políticament correcte. Ara Dyangani també hi ha inclòs artistes catalans. Trobo que és més oberta de mires que els directors anteriors.

Lamenta que els artistes espanyols estan “pràcticament absents” en els projectes internacionals de prestigi, i que es fa molt poc per donar-los suport.

Això és desastrós, no hi ha res. Va haver-hi un moment, sobretot als anys 80 i 90, que estava de moda difondre l'art dels països per nacionalitats, cosa que ja no es fa, tret de la Biennial de Venècia. Però tots els països fan alguna cosa: ho fan França i Anglaterra. Aquí el CoNCA no ho fa gaire, i tampoc he vist que el ministeri de Cultura faci molta cosa pels artistes, sobretot en llocs importants, perquè la promoció es fa en llocs perifèrics. No som gairebé a cap col·lectiva com la de la Biennial de Venècia, i a fora només veus artistes com Miquel Barceló i Jaume Plensa i, d'altra banda, Joan Miró i Antoni Tàpies. Com que ara estan de moda les dones, de vegades hi ha alguna artista jove com Eulàlia Grau i Núria Güell, i això em sembla magnífic.

Creu que la reivindicació de col·lectius sovint marginats com les dones artistes corre el risc de convertir-se en una fórmula?

La correcció política fa uns cinc o deu anys que dura i crec que hi ha moltes maneres d'entendre-la. Hi ha obres d'art que són purament sociològiques i podrien ser un documental a TV3. En canvi, un artista com Jordi Colomer, que m'agrada molt, és políticament correctíssim, perquè fa treba-

llar les comunitats i viatja arreu del món, però experimenta amb els seus mitjans artístics. Amb les dones passa una mica el mateix, i jo hi he participat en el llibre *Amazonas con pincel*. Em sembla molt bé, però encara es podria fer més. Crec que no serà una moda passatgera, sinó que, com l'art dels negres i l'oriental, s'anirà integrant en la cultura dominant.

Afirma que Barcelona tenia una energia especial fins a mitjans dels anys 90. L'ha perdut completament?
Una mica sí, encara que últimament hi ha exposicions que estan millor, com la de Susana Solano als espais Volart de la Fundació Vila Casas i la de Jeff Wall a La Virreina; totes dues són de nivell internacional. Però hem passat uns anys d'una gran feblesa d'exposicions. Hi ha altres camps en què Barcelona està molt bé, però en el de les arts plàstiques no podem comparar-nos amb Madrid.

Barcelona hauria de tenir més exposicions *blockbuster*?

Jo hi estic en contra. Quan es diu que Barcelona es pot convertir en una capital de les exposicions immersives, trobo que no està malament que existeixin, però desvirtuen la visió correcta d'una obra d'art: no és el mateix un vídeo enorme que la visió d'un oli de Dalí, de Barceló o de qualsevol altre artista, perquè la pintura té unes mides determinades, inclou la distància de l'espectador i sobretot té unes qualitats de textura que no té un vídeo. Barcelona ja és una capital de *blockbusters* per La Caixa, però jo li retrec que aquestes exposicions estan fetes amb algunes peces molt bones i moltes altres de segon ordre. Aquestes exposicions no són comparables a les de París, Madrid o qualsevol altre lloc. Abans les seves exposicions eren més bones. I si les coses són bones, la gent hi va.

A la Tecla Sala va ser una de les primeres directores de museus del país. Això ho explicaré si continuo les memòries. Va ser fascinant, disposàvem de poquíssim pressupost, però teníem una llibertat total. En canvi, quan més endavant vaig ser consellera d'Arts Plàstiques de la Comunitat de Madrid, teníem molts més diners, però també més pressió política. Vistes ara, a la Tecla Sala vaig fer coses excepcionals, com portar Henri Michaux per primera vegada a Espanya.

Per a vostè, què fa bona una obra d'art?

És molt difícil dir-ho. Hi ha la part estètica i la part del contingut, i és fantàstic quan aquestes dues coses d'una obra d'art et sorprenen i t'emocionen. De vegades hi ha coses molt maques, però que, més o menys, simplement t'apel·len als ulls i res més. En canvi, si l'art és molt bo et fa veure el món d'una manera diferent. Després de veure una bona obra, en general reflexiones perquè la visió d'aquell artista té l'habilitat de connectar amb tota la humanitat. ■